

108071

"Elverumsfullmakten" - 40 år etter.

Den 9. april 1940 ble Stortingsmøte satt i Elverum kl. 21.40. Møtet varte i ca. 3 kvarter.

I statsminister Johan Nygaardsvolds "Beretning om den norske regjeringens virksomhet fra 9/4 1940 til 25/6 1945" heter det side 3: "I møte i Elverum fattet Stortinget enstemmig følgende beslutning: "Stortinget be- myndiger Regjeringen til, inntil det tidspunkt kommer da Regjeringen og Stortingets presidentskap etter konferanse innkaller Stortinget til neste ordinære møte, å ivareta rikets interesser og treffe de avgjørelser og beføyelser på Stortingets og Regjeringens vegne som må ansees påkrevd av hensyn til landets sikkerhet og fremtid." Nygaardsvold fortsetter side 5 i samme beretning: "Det er i henhold til denne stortingsbeslutning og presidentens uttalelse at Regjeringen, først i 2 måneder i Norge og siden i London i ca. 5 år, utførte ~~det~~ arbeid som det redegjøres for i denne beretning." I en kringkastingstale fra BBC i London den 25/6 1940 sa Nygaardsvold bl.a.: "Regjeringen fikk på Stortingsmøtet på Hamar og senere på Elverum den 9. april 1940 den mest omfattende fullmakt som noen palamentarisk regjering i Norge noensinne har fått." - Halvdan Koht omtaler "Elverumsfullmakten" i sin bok "For fred og fridom i krigstid" side 227: "Der (Elverum) fekk Hambro forma dei fullmaktane som ga Regjeringa eit fast lovleg grunnlag å stå på når ho sia førte striden ~~for~~ sjølstendet vårt både innanlands og utanlands." I Undersøkel- seskommissjonens innstilling, bilag bind II, side 267 ~~4~~ uttaler kommisjonen bl.a. at Elverumsfullmakten "ga Regjeringen trygg grunn å stå på i dens lovgivende virksomhet."

Også faghistorikerne omtaler "Elverumsfullmakten" som en realitet. Så- ledes skriver Sverre Steen i Norges Krig, bind II, side 156: "Regjeringen satt med Stortingets fullmakt." Magne Skodvins versjon finnes i "Dette er Norge" bånd III, side 499: "Under dei vanskelege tilhøva heldt regjeringa oppe det lovgjevingsarbeid som trongst i samsvar med Elve- rumfullmakta." I en nettopp utkommet Norges-historie redigert av Edvard Bull heter det: " - og der sørget han (Hambro) for at regjeringen fikk den romslige Elverumsfullmakten." John Midtgaard karakteriserer i "9. april" side 117 "Elverumsfullmakten" som "en generalfullmakt til Regjeringen." I "Statsforfatningen i Norge" skriver Johs. Andenæs side 35: "Nå hadde riktignok Stortinget i møtet på Elverum gitt Re- gjeringen fullmakt" Det norske "rettsoppgjør" bygger også på at "Elverumsfullmakten" ble vedtatt av Stortinget - jfr. Rettstidende 1945 side 14 (Haalandsaken)

Gir så den fremstilling som de fremtredende politikere, faghistorikere og jurister har gitt om Elverumsmøtet et korrekt bilde av det som faktisk foregikk? Vennligst les videre og døm selv!

I en artikkel i Andøya Avis for 14/8 1959 omtaler en av de stortings- representanter som hadde ordet i forbindelse med Hambros forslag, Ingvald Førre, hva som skjedde under møtet. Herr Førre skriver bl.a.: "Men faktum var at Hambros siste innlegg måtte oppfattes som at han frafalt forslaget. Jeg uttalte på grunnlag av Hambros siste erklæring, at når Regjeringen har sin fullmakt i henhold til Grunnloven, var der intet grunnlag for å vedta en ny fullmakt. Dermed avsluttedes debatten om dette forslag. Og noen votering ble ikke foretatt." Førres opplys- ninger blir bekreftet av en annen av møtedeltakerne på Elverum, odels- tingspresident Neri Valen. I en artikkel i Varden for 9/12 1947 for- teller Valen: "Eg hugsar vel at politikarane var på det reine med at det ikkje var votert over fullmakt i Elverum, og at fullmakta heller ikkje var i konstitusjonelle former." Herr Valen fortsetter: "Det var

Kv. 1 side 4 7/1/48 25 side 7 3 6, 12/1/48 25

soleis uturvande å gjera eit slikt vedtak. O-g dersom vedtaket skulle ha hatt rettsverknad måtte det ha vore gjevi i heilt andre former enn som eit vanleg Stortingsvedtak." Hva som ~~virkelig~~ i virkeligheten ble vedtatt under Elverumsmøtet blir omtalt av Valen i samme artikkel :
 "Men for Presidentskapet og for dei andre politikarar som var i Elverum, var det samrøystes stortingsvedaket om underhandling med tyskarane det eigentlege politiske innhaldet av møtet. Og forsumaren 1940 hadde ingen propaganda enno skipla inntrykket frå og minnet om møtet."

bevisførelse
(bekreftelse)
 Professor Frede Castberg, som den 1. februar 1944 flyktet til Sverige, holdt vinteren 1944 en del foredrag der. Foredragene ble samme år utgitt i bokform av Ljus Førlag, under tittel "Norske Problemer". Av bokens sider 9-13 fremgår at Castberg dengang var av den oppfatning at "Elverumsfullmakten" var vedtatt av Stortinget, men han megir at fullmakten ikke er vedtatt i de former som grunnloven foreskriver for lover, og at den ikke fyller de krav som grunnlovens § 112 stiller for vedtakelse av ~~lover~~ grunnlovsendringer.- Etter at professor Castberg i begynnelsen av januar 1945 var kommet til London refererer han i "Minne om politikk og vitenskap" ~~sider~~ fra en del samtaler han hadde i London. Side 96 forteller han at "Fylkesmann Utheim hevdet bestemt forleden aften at noen Elverumsfullmakt ikke forelå" og "under en samtale med Arne Ording tirsdag den 16. bekreftet han at det ikke var vedtatt noen "Elverumsfullmakt! Det rådet stor forvirring, sa han." Side 111 omtaler Castberg at "Wright var forøvrig sterkt opptatt av at den såkalte "Elverumsfullmakt" ikke var vedtatt." I "Juridiske stridsspørsmål i Norges politiske historie" skriver professor Castberg side 57-58 :
 "Nå kan man etter min mening ikke si at Elverumsfullmakten ble vedtatt av Stortinget. Det faktiske forhold er at den beslutning som ble foreslått av Stortingets president, overhodet ikke ble satt under votering. Møtet ble hevet før det var stemt over forslaget." Professoren nevner også i samme skrift at Høyesterett har ansett "Elverumsfullmakten" som vedtatt, men tilføyer han : "Jeg kan for min del ikke være enig i denne betraktning."

I et offentligjort brev, datert 21/1 1960, forteller stortingsmann Carl P. Wright at "Hambro er forresten fullt klar over at hans frem-satte forslag til en fullmakt aldri er blitt votert over." Herr Wright fortsetter : "I London hadde jeg en dag en samtale med daværende justisminister Terje Wold, og jeg påpekte det helt feilaktige i at Regjeringe i sine provisoriske anordninger henviste til Elverumsfullmakten og den paragraf i Grunnloven. Jeg sa ham at Elverumsfullmakten aldri var blitt votert over, og følgelig hverken vedtatt eller forkastet. Han stusset svært over mine opplysninger, og trakk opplysningene i tvil. Det kunne han selvfølgelig gjerne gjøre. Men hvad jeg aldri har forstått, er at han ikke straks sendte et referat til stortingspresidenten som da oppholdt seg i Amerika. Da hadde kanskje denne sak på et tidlig tidspunkt blitt oppklart."

Lite kjent tør det være at det i Stortingsmøtet i Elverum ble valgt 8 representanter fra de forskjellige partier som Regjeringen kunne innkalle til drøftelser uten at hele Stortinget ble innkalt. Men som h.r. advokat Annæus Schjødt påpeker i "Riksrådsforhandlingene i 1940" side 17 : "Denne del av Elverumsordningen er aldri etterlevet. Regjeringen har ikke søkt og ikke hatt kontakt med disse herrer."

Odelstingspresident Neri Valen karakteriserte "Elverumsfullmakten" som "eit resultat av den norske propaganda i krigens år."

Vil det ta ytterligere 40 år å få utvasket dette propaganda-resultat fra norske lærebøker i historie og statsrett ?

John Sand